

A, B...?

Rahvasuu ütleb: üheksa ametit ja kümnes nälg.

Proovisin minagi lõpuks koolimeistri raske leiva omal nahal ära. Kolme nädala jooksul. Kärkla Keskkoolis. Inglise keele õpetajana.

Maaailmas, ja Eesti ei ole selles osas mingi erand, on kõik inimesed kodus kolmes asjas: hariduses, ilmaennustuses ja meditsiinis. Pärast kolme nädalat koolieluga **seestpoolt** tutvumist julgen küll öelda, et diletandid võiks oma suu haridusküsimustes kinni hoida, sest nii õpetaja kui koolilapse elu on tänapäeva Eesti koolides ühtmoodi raske. Täna kirjutan sellest, mis puudutab ennekõike õpetajaid. Ja just nimelt ääremaade koolides. Viimastel aastatel on suur päänika lahti läinud selles osas, et Kärkla Keskkooli õpilased ei saa enam kõrgkoolidesse sisse. Arvan, et väga paljudest Eesti koolidest ei saada enam kõrgkoolidesse sisse. Noored on endale teadvustanud hariduse tähtsuse elus. Eestis on paika hakanud minema hariduse ning sellest tingitud palga suhe. Harva, kui üldse on juhuseid, et 6-kl. haridusega töötaja saab rohkem palga kui kõrgema haridusega spetsialist. Sõel kõrgkoolidesse vastuvõtul on läinud väga tihedaks, sest noorel ilma hariduseta inimesel on meie ühiskonnas väga raske elada, ka keskmisele elustandardile vastavat elu.

Sotsialismist me tulime ja kapitalismi läheme. Oj kui valulik see on! Ka hariduses. Õpetajal on kohustus õpetada ja hästi õpetada. Aga kui õpilane ei teadvusta, et tema, mitte õpetaja, asi on õppida, siis ei piisa ka kõige parema õpetaja jõupingutustest. Nõukogude ajal väärtustati maa-kooli õpetajat tasuta elamispinna, küttekulude katmise jms. Nüüd nõutakse, et ääremaade õpetaja peab olema sama hea spetsialist, kui pealinna erikoolide oma.

Aga kuidas see hea spetsialist siia Hiiumaale tuua? Mida on talle pakkuda?

Kärkla Keskkoolis muutub tunniplaan vahel nädalas mitmeid kordi, sest ka õpetajad haigestuvad. Ka õpetajad peavad kooliajast käima seminaridel ja nõupidamistel. Ka õpetaja on lõppude-lõpuks **inimene**. Ja asendusõpetajat on oi kui raske leida. Õpetajate vahetumine objektiivsetel põhjustel (kes leiab parema töökoha, kes kolib ära jne.) tuleb kahjuks ka õpilastele. Kärkla Keskkooli paljud õpetajad peavad olema lihtsalt fanaatikud, et oma ainet anda. Koolil

ei ole käesoleval ajal ühtki lingafonikabinetti ja ometi peab võõrkeelt andma samal tasemel kui Tallinna inglise või mis iganes kolledž. Keemias peab selgeks tegema samu asju, mis kümneid aastaid tagasi, ainult ühe väikese erinevusega - aineid, millega katseid teha on enam kui eba-piisavalt. Füüsikatundides kasutab õpetaja näitlikke õppevahendeid aastast 1956. Praeguse Eesti Vabariigi ajal pole ühtki õppevahendit füüsikatundide tarbeks kooli tulnud.

6. märtsi k.a. ajalehes "Hiiu-maa" kirjutab meie maavanem T. Laja, et "tehniliselt oleks haridusele nagu kõik tingimused loodud" ja et "probleem on tuttav ka kõigile meie läänepoolsetele saartele, kus maadeldakse tegelikult samade küsimustega". Kui maavanem pidas silmas Saaremaad, Kihnut ja Ruhnut, siis küll - kui aga Skandinaaviamaid, siis tahaks teada, millised on need ühised probleemid, kui meie Kärkla kooli klasside toolid-lauad pärinevad Skandinaaviamaadest anno 1983.

Meie õppeprogrammid on ministeeriumis ilmselt kiirkäigul kokku klopsitud. Välja on visatud teelusikatais sotsialismiajast ning juurde on pandud kulbiga "turumajandust" siit ja sealt maailmast. Õpetaja on kohustatud programmi iga hinna eest läbi võtma. Kas aga kõik sellest programmist on ka õpilastele tulevikus vajalik? Milliste jõupingutustega annavad õpetajad juurde selliseid teadmisi, mida elluastuval noorel edaspidises praktilises elu vaja läheb, jääb kõrvalseisjale märkamata.

Tund tuleb anda iga hinna eest. Aga kas õpilane, kes teadlikult terroriseerib tunnis õpetajat ja ühtlasi ka tervet klassi, peab ikka iga hinna eest koolis käima? Miks on kohustuslik haridustee viidud 17. eluaastani? Laps, kes ei taha või ei suuda koolis kaasa töötada, rikub ära tunni tervel klassil.

Kui ma ise pidin tunni ära jätma põhjusel, et **Ivo Eller** ja **Sven Tamme** klassiruumi ukse-luku sisse (see polnud neil esimene lukk rikkuda) sihvakoori ning nõela pistsid ning seda ukse taga istumist nautisid, siis küsin mina: miks selline laps koolis **peab** käima. Ja miks on õpetajate palk seotud mingi õpilase "pearahaga"? See on sama absurdne, kui siduda arsti palk haiglas olevate patsientide arvuga. Õpilasel, kes ei taha õppida, peaks olema võimalus seda mitte teha. Ta muutub klassis pikapeale koormavaks ja ka iseendale.

Maavanem Laja ütleb: "Õnneks on hariduse kvaliteedi parandamine ühiselt pandud saare prioriteediks number üks." Arvan, et kõik õpetajad ja lapsevanemad tahaks teada, mida konkreetselt siis selles valdkonnas on planeeritud ära teha. Jääb loota, et hariduse prioriteediks number üks tunnistamisega ei läheks samamoodi, kui mõni aasta tagasi turismiga.

Järgmises kirjatükis tahan rääkida kooliskäimisest ja õppimisest õpilase mätta otsast.

MARE ELLEN